

Első fejezet

A következtetés tudománya

Sherlock Holmes leemelte a kandallópárkány sarkáról az üvegcsét, és előhúzta csinos szattyánbőr tokjából az orvosi fecskendőt. Hosszú, sápadtfehéren reszkető ujjaival ráillesztette a vékony tűt, majd feltúrte ingének bal ujját. Egy ideig elgondolkodva tanulmányozta csuklóján és inas alkarján a megannyi szúrásnyomot és karcolást. Végül beleszúrta a tűt a karjába, benyomta a fecskendő apró dugattyúját, majd egy hosszú, megkönnyebbült sóhaj kíséretében hátradőlt bársony karosszékében.

Sok-sok hónapja néztem már ezt a jelenetet, napi három alkalommal, mégsem sikerült hozzászoknom. Sőt épp ellenkezőleg. Napról napra egyre jobban zavart a látvány, és a lelkipurdalás, hogy nem vagyok elég bátor fellépni ellene, éjszakánként sem hagyott nyugodni. Újra és újra megfogadtam, hogy már csak a saját megnyugvásom érdekében is a tetek mezejére lépek, ám barátom hűvös, közömbös

távolságtartása minduntalan elbátortalanított. A belőle áradó ellentmondást nem tűrő erő, a fölényes magatartás és az általam is oly sokszor megtapasztalt lenyűgöző képességek mind meghátrálásra készítettek, és végül nem mertem vele szembeszállni.

Ám azon a délutánon úgy éreztem, nem hagyhatom tovább szó nélkül a dolgot. Talán az ebéd mellé fogyasztott bor tüzelte fel bátorságom, de az is meglehet, hogy a szokásosnál is vérlázítóbb közönye bosszantott fel.

– Ma mi került terítékre? – kérdeztem. – Morfium vagy kokain?

Bágyadtan emelte fel tekintetét a régi, gót betűkkel szedett kötetből, melyet az imént kezdett tanulmányozni. – Kokain – felelte. – Hétszázalékos oldat. Kipróbálja?

– Még mit nem! – horkantam fel kissé nyersen. – A szervezetem még az afgán háborút sem heverte ki teljesen. Nem terhelhetem még ezzel is.

Holmes kedélyesen megmosolyogta szerény kirohanásom. – Talán igaza van, Watson – mondta. – Felteszem, a szer nincs valami jó hatással a fizikumra. Mindazonáltal úgy találom, oly mértékben serkenti és tisztítja az elmét, hogy e csekély mellékhatás igazán elhanyagolható.

– Azért csak gondolja át! – erősködtem. – Számolnia kell a következményekkel! Lehet, hogy a szer, ahogy állítja, élénkíti és stimulálja az agyat, ám ez a folyamat egészségtelen, mi több, kóros,

ami fokozott anyagcserével jár, és maradandó károsodáshoz vezethet. Ön is jól ismeri már e sötét következményeket. Megéri hát a pillanatnyi élvezetért kockáztatni, hogy elveszíti mindazon csodás képességeit, mellyel oly bőkezűen áldotta meg az ég? És ezt nem csupán mint jó barátja mondom, hanem orvosként is, minthogy ebbéli minőségemben bizonyos értelemben felelősséggel tartozom az ön egészségéért.

Úgy tűnt, szavaim nem bántották meg. Épp ellenkezőleg. Könyökét fotelja karfájára támasztva összeillesztette ujjait, mint akinek nagyon is kedvére való a beszélgetés.

– Az elmém – szólalt meg – lázad a tétlenség ellen. Hozzon egy bonyolult feladványt, valami munkát, egy megfejthetetlennek tűnő titkosírást, és máris visszazökkenek a régi kerékvágásba. Akkor felhagyhatok a mesterséges stimulánsokkal. Ám az üres létezés unalmas egyhangúságától valósággal iszonyodom. Elepedek valamiféle szellemi borzongásért. Hiszen épp ezért választottam, vagyis inkább hoztam létre e különleges hivatást, amit egyedül én űzök az egész világon.

– Ön az egyetlen magándetektív? – vontam fel a szemöldököm.

– Az egyetlen *tanácsadó* magándetektív – felelte. – Én vagyok a végső, egyben legmagasabb fórum a nyomozásban. Amikor Gregson, Lestrade

vagy Athelney Jones zsákutcába jut, ami egyébként igen gyakran előfordul, hozzám fordulnak segítségért. Én szakértőként megvizsgálom az adatokat, és véleményt nyilvánítok. Az ilyen esetekben nem várok elismerést, a nevem sem jelenik meg a lapokban. Az én legfőbb jutalmam maga a munka, az öröm, hogy különleges képességeimet kamatoztathatom. A Jefferson Hope ügyben ön is tanúja lehetett, hogyan alkalmazom rendkívüli módszereimet.

– Ó, igen – ismertem el készséggel. – Még soha semmi nem döbrentett meg ennyire egész életem során. Élményeimet szavakba is foglaltam egy szerény füzetecske erejéig, melynek a kissé fantasztikusnak ható „Tanulmány vörösben” címet adtam.

Holmes szomorúan ingatta a fejét.

– Magam is belepillantottam – jelentette ki. – És hogy őszinte legyek, nem gratulálhatok hozzá meleg szívvvel. A nyomozás egzakt tudomány, legalábbis annak kéne lennie, s mint ilyet, hűvös, érzelemmentes módon kell megközelíteni. Ön azonban az események elbeszélését nem kevés romantikával próbálta fűszerezni, mellyel nagyjából ugyanazt a hatást érte el, mintha egy szerelmi szálát szőtt volna Eukleidész ötödik posztulátumába.

– De hát a történések mozgatórugója valóban a románc volt – tiltakoztam. – Nem másítottam meg a tényeket.

– Bizonyos tényeket háttérbe kell szorítani, de legalábbis nem szabad nekik több figyelmet szentelni, mint amennyit valójában érnek. Az ügy egyetlen említésre méltó aspektusa az okozattól az okra visszavezető részletes analitikus következtetés, melynek segítségével sikeresen felderítettem az esetet.

Bevallom, rosszulesett, hogy Holmes ily kritikával illette munkámat, mellyel kimondottan az ő kedvét igyekeztem keresni. Azt is el kell ismer-nem, kifejezetten bosszantott az az önteltség, mi-szerint írásom minden sorát az ő nagyszerű képes-ségeinek méltatására kellett volna szentelnem. A Baker Streeten együtt töltött hosszú évek során többször is megmutatkozott már ez a hiúság, mely ott lapult barátom visszafogott, didaktikus modora mögött. E megfigyelésemnek azonban nem adtam hangot, csak csendesen dörzsölgettem sebesült lábamat. Egy afgán puszkagolyó ütött rajta lyukat jó pár évvel ezelőtt, és bár a sérülés nem akadályo-zott a járásban, sajgó fájdalmat okozott minden időjárás-változásra.

– A praxisom nemrégiben a kontinensre is átte-
jedt – szólalt meg Holmes egy idő után öreg rózsa-
fapipáját tömögetve. – A múlt héten tanácsomat
kérte François le Villard, aki, mint azt valószínű-
leg ön is tudja, az utóbbi időben meglehetősen elő-
térbe került Franciaországban a nyomozások során.

Birtokában van a kelták híresen gyors ösztönének, ám számos területen nélkülözi azt az egzakt tudást, mely nélkül lehetetlen e művészetet mesteri fokon űzni. Az ügy, melyet magam is igen érdekesnek találtam, egy bizonyos végakarattal volt kapcsolatos. Két párhuzamos, egy 1857-es rigai és egy 1871-es St. Louis-i esetre hívtam fel a figyelmét, melyek sikeresen rá is vezették a helyes megoldásra. Ez a levél, melyben a segítségemet méltányolja, a ma reggeli postával érkezett. – Azzal felém dobott egy gyűrött hártypapírt.

Végigfutottam az irományt, mely csak úgy hemzsegett az elismerő jelzőktől. A sok *magnifiques*, *coup-de-mâtres* és *tours-de-force* a francia lángoló csodálatáról árulkodott.

– Úgy ír, mint tanítvány a mesteréhez – mondtam.

– Ó, túlságosan nagyra értékeli a segítségemet – intett Holmes könnyedén. – Ő maga is figyelemre méltó tehetséggel bír. A tökéletes detektív három ismerve közül kettőnek is a birtokában van. Kiváló megfigyelőképesség és a következtetés készsége. Csupán a tárgyi tudás hiányzik, de idővel azt is elsajátíthatja. Épp most fordítja a munkáimat franciára.

– A munkáit?

– Ó, hát nem is tudta? – nevetett fel. – Igen, számos monográfia elkövetése terheli a lelkem. Ter-

mészletesen mind szakmai tárgyú. Itt van mondjuk „A különböző dohányhamuk megkülönböztetéséről” című írományom, melyben mintegy száznegyven szivart és cigarettát ismerttetek, a hamuk közti különbségeket pedig színes illusztrációk szemléltetik. E kérdés számos alkalommal merül fel a bűnügyi tárgyalások során, mi több, időnként döntő jelentőséggel bír. Ha példának okáért minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a gyilkosságot egy olyan személy követte el, aki indiai *lunkah* dohánnyt szívott, az kétségkívül leszűkíti a nyomozás körét. A szakavatott szem számára a *Trichinopoly* fekete hamuja és a finom vágású *Bird's-eye* dohány után hátramaradt fehér pernye között éppoly egyértelmű a különbség, mint, teszem azt, a káposzta és a krumpli között.

– Ön elképesztő zsenialitással közelíti meg a részleteket – jegyeztem meg.

– Felismerem a jelentőségüket. Itt egy másik monográfia a lábnyomok elemzéséről, melyben külön figyelmet szentelek a gipszkiöntéssel történő nyomrögzítésnek. Na és itt van ez a rövidke, ám annál alaposabb mű arról, hogy milyen nyomokat hagy a kézen tulajdonosának foglalkozása. Litográfiával készült nyomatokat is mellékeltem különböző meseteremberek, úgymint tetőfedők, tengerészek, paradugó-készítők, betűszedők, takácsok és gyémántcsiszolók kezéről. E munka igen nagy gyakorlati jelentőséggel bír a tudományt alkalmazó detektív

számára, különösen ismeretlen holttestek azonosításánál vagy épp a bűnözők előéletének felderítésénél. De bizonyára untatom kedvenc időtöltésem részleteivel.

– Távolról sem – feleltem őszintén. – Nagyon is érdekesnek találom, különösen mivel volt alkalmam megfigyelni, ahogyan ön ezen elméletet a gyakorlatban is alkalmazza. De az imént ön megfigyelésről és következtetésről mint két különböző készségről beszélt, holott számomra úgy tűnik, az egyik magában foglalja a másikat.

– Nos, aligha – válaszolta karosszékében kényelmesen hátradőlve és pipájából sűrű kék fellegetet eregetve. – Hogy egy példát említsek, megfigyelés alapján tudom, hogy ma reggel a Wigmore Street-i postahivatalban járt, ám azt, hogy ott egy táviratot adott fel, már a következtetés tudománya mondatja velem.

– Eltalálta! – kiáltottam fel. – Mindkettő igaz. Bár bevallom, fogalmam sincs, honnan jött rá. Hirtelen indíttatás volt a részemről, senkinek sem említettem.

– Nevetségesen egyszerű – kuncogott Holmes látva meglepetésemet. – Olyannyira, hogy magyarázatot is alig érdemel. Mégis, talán segít érzékeltetni a megfigyelés és a következtetés közti különbséget. A megfigyelés alapján megállapítottam, hogy egy kis vörös föld tapadt a cipője orrára. A Wig-

more Street-i postahivatal előtt felszedték a járdát, és a helyét földdel szórták be, úgyhogy ha valaki az épületbe kíván jutni, nemigen kerülheti el, hogy belelépjen. A felszóráshoz használt föld jellegzetesen vörös árnyalatú, amely, amennyire én tudom, sehol másutt nem található meg a környéken. Ennyit a megfigyelésről. A többi pedig már következtetés.

– És miből következtetett a táviratra?

– Nos, azt természetesen tudtam, hogy levelet nem írt, hiszen egész délelőtt velem szemben ült. Ráadásul az íróasztalán egy egész levélnyi bélyeg hever egy csinos csomagnyi levelezőlap társaságában. Mi másért ment volna hát a postára, ha nem azért, hogy táviratot adjon fel? Ha kizárjuk az egyéb tényezőket, az, ami marad, csakis az igazság lehet.

– Jelen esetben legalábbis mindenképp – feleltem rövid gondolkodás után. – Ám ez, ahogy ön is mondta, igen egyszerű eset. Arcátlanságnak tartaná a részemről, ha az elméletét komolyabb próbának vetném alá?

– Ellenkezőleg – felelte. – Legalább nem lesz szükségem még egy adag kokainra. Örömmre szolgál bármilyen probléma megoldása, amit csak elém tár.

– Egy ízben ön azt mondta, hogy az ember csaknem minden tárgyra, melyet napi szinten használ, rányomja egyéniségének bélyegét, amit a szakavatott megfigyelő könnyedén leolvas. Nos, ez az óra

nemrég került a birtokomba. Volna olyan kedves, és megosztaná velem véleményét egykori tulajdonosának személyiségéről és szokásairól?

Némi kárörömmel a szívemben nyújtottam át Holmesnak az órát, minthogy úgy gondoltam, lehetetlen próbatétel elé állítom. Egyfajta leckének szántam bosszantóan fölényes, okoskodó magatartásáért, melyet időnként magára öltött. Barátom átvette az órát, figyelmesen méricskélte a súlyát a tenyerében, tüzetesen megszemlélte a számlapot, majd felnyitotta a hátlapját, és először szabad szemmel, aztán pedig egy erős domború lencse segítségével megvizsgálta a szerkezetét is. Alig tudtam féken tartani mosolyomat, amikor Holmes végül csalódott képpel visszapattintotta a fedelet, és felém nyújtotta az órát.

– Nincs rajta semmi nyom – jegyezte meg. – Az órát nemrégiben megtisztították, eltüntetve a legárulkodóbb jeleket.

– Igaza van – feleltem. – Valóban kitisztították, mielőtt elküldték volna nekem.

Szívem mélyén még nehezteltem is barátomra, amiért ilyen gyenge, erőtlen kifogással próbálta leplezni kudarcát. Ugyan miféle nyomokra számított, még ha nem is tisztították volna meg azt az órát?

– Ha a vizsgálat nem is volt kielégítő, teljesen eredménytelennek sem mondanám – jegyezte meg

Holmes fénytelen, álmatag tekintettel bámulva a mennyezetre. – Javítson ki, ha tévedek, de úgy vélem, az óra az ön bátyjáié volt, aki azt az önök apjától örökölte.

– Ezt nyilvánvalóan a hátlapba vésett H. W. monogramból következtette ki.

– Úgy van. A W. az ön családnevét jelöli. Az óra úgy ötven évvel ezelőtti gyártmány lehet, a véset pedig egyidős az órával, tehát az előző nemzedék számára készült. Az ékszerek többnyire a legidősebb fiúgyermekre szállnak, akinek keresztnéve nagy valószínűséggel megegyezik az apjáéval. Az ön apja, ha jól emlékszem, jó pár évvel ezelőtt elhunyt már, így az óra nyilván a legidősebb fiú birtokában volt.

– Eddig helyes – mondtam. – Mi egyebet tudott még meg?

– A bátyja igen rendetlen ember volt. Rendetlen és gondatlan. Szép vagyont örökölt, ám ő az egészszet eltékozolta, és bár néha, egy-egy rövidebb időszakra jobban ment a sora, alapjában véve szegénységben volt kénytelen tengetni életét. Majd végül, miután az italhoz fordult, meghalt. Ennyire jutottam.

Felpattantam, és türelmetlenül bicegtem fel-alá a szobában, szívemben nem kevés keserűséggel.

– Ez igazán méltatlan önhöz, Holmes – dohogtam. – Nem gondoltam volna, hogy képes idáig

süllyedni. Nyilván utánajárt szegény balsorsú bátyám történetének, és most úgy állítja be, mintha valami csodálatos módon maga következett volna ki. Ugye, nem várja, hogy elhiggyem, mindezt csupán ebből az öreg órából olvasta ki? Igazán nem szép öntől, sőt hogy őszinte legyek, amit tett, az szinte már szélhámosság!

– Drága doktorom – felelte Holmes kedvesen –, kérem, fogadja őszinte bocsánatkérésem! Elvont problémaként kezeltem a kérdést, és megfeledkeztem arról, mindez milyen személyesen és fájdalmasan érintheti önt. Mindamellett biztosíthatom, hogy amíg át nem adta nekem az órát, addig a bátyja létezéséről sem tudtam.

– Akkor hogy az ördögbe jött rá a történetekre? Minden részletében igaza volt.

– Ó, csak szerencsém volt. Csupán azt mondtam el, amit a legvalószínűbbnek tartottam. Nem is vártam, hogy a becslésem ily pontos lesz.

– De gondolom, nem pusztán csak találgatott.

– Ó, nem, nem. Én sohasem találgatok. Alantas szokás, mely rombolja a logikai készséget. Ön csupán azért találja mindezt különösnek, mert nem látja a gondolatmenetemet, illetve nem figyel fel az apró tényekre, melyeken a nagyobb következtetések nyugszanak. Példának okáért, mindjárt azzal kezdtem, hogy az ön bátyja rendetlen, gondatlan ember volt. Ha alaposabban megfigyeli az órato-

kot, két helyen is behorpadt, mi több, tele van kisebb-nagyobb karcolásokkal, ami arra utal, hogy tulajdonosa rossz szokásból ugyanabban a zsebében hordta, amelyben más kemény tárgyakat, mondjuk aprópénzt vagy kulcsokat is. Igazán nem nagy dicsőség kikövetkeztetni, hogy aki így bánik egy ötven guinea-t érő órával, csakis gondatlan ember lehet. Mint ahogy az sem túl merész feltevés, hogy aki ilyen értékes vagyontárgyat örököl, egyéb tekintetben is tehetősnek mondható.

Bólintottam, jelezvén, hogy követem gondolatmenetét.

– Angliában igen megszokott, hogy a zálogos, amikor átvesz egy órát, túvel bevési a zálogjegy számát az óratok belső oldalára. Praktikusabb így, mintha csupán egy címkét ragasztana rá, a szám ugyanis ily módon nem veszhet vagy keveredhet el. Miután nagyítólencsémel megvizsgáltam, nem kevesebb mint négy ilyen számot fedeztem fel az óratok belső falán. Első következtetés: az ön bátyja gyakran került pénzzavarba. Második következtetés: időnként javultak az anyagi körülményei, különben nem tudta volna kiváltani az órát a zálogból. Végezetül tekintse meg, kérem, a belső lapot, itt a kulcslyuknál! Látja a sok karcolást, ahol a kulcs félrecsúszott? Józan ember kulcsa nem bárdálja így össze a lapot. A megrögzött iszákosok órája viszont kivétel nélkül mind ilyen. Éjjel próbálják felhúzni, bizonytalanul remegő kézzel, és

épp ilyen nyomokat hagynak. Nincs itt semmiféle rejtély.

– Világos, mint a nap – feleltem. – Kérem, bocsásson meg méltánytalan kifakadásomért. Jobban is bízhattam volna csodálatos képességeiben. Talán nem bánja, ha megkérdem, folytat jelenleg nyomozást valamely ügyben?

– Sajnos, nem. Ezért a kokain. Egyszerűen nem élhetek szellemi kihívás nélkül. Mi másért lennénk a földön? Jöjjön csak ide mellém, az ablakhoz! Volt valaha a világ ennél kietlenebb, lehangolóbb és terméketlenebb? Nézze csak, hogy kavarog odakinn a sárga köd, hogy nyomakodik a szürke házak közé. Mi lehetne ennél reménytelenebbül prózai és anyagi? Mi végre van az embernek tehetsége, doktor, ha nincs lehetősége kamatoztatni azt? A bűnözés közhelyes, a lét közhelyes, és csupán a közhelyes képességeknek akad dolguk e földön.

Már nyitottam a számat, hogy válaszoljak eme tirádára, amikor határozott kopogtatást követően háziasszonyunk lépett a szobába, és egy névjegykártyát nyújtott ezüst tálcán lakótársam felé.

– Egy ifjú hölgy kívánja látni, uram – jelentette.

– Miss Mary Morstan – olvasta Holmes. – Nos, csak! Nem ismerős a név. Kísérje fel a hölgyet, Mrs. Hudson. Kérem, ne menjen, doktor! Igazán szeretném, ha maradna.

Második fejezet

Az ügy bemutatása

Miss Morstan határozottan, látszólag teljes nyugalommal lépett a szobába. Apró termetű, ám igen csinos szőke hölgy volt, kinek ruhája, kesztyűje tökéletes ízlésről tanúskodott. Viseletének egyszerűsége mégis korlátozott anyagi lehetőségekre utalt. A világos, szürkés árnyalatú ruhát sem csipke, sem hímzés nem ékítette. Az egyetlen díszítést az azonos színű kalap oldalán árválkodó aprócska fehér toll képezte. Bár vonásai sem szépnek, sem szabályosnak nem voltak mondhatók, kedves, bájos tekintete mégis vonzóvá tette, hatalmas kék szemeiben pedig kivételes szellemiség tükröződött. Bár tapasztalatom a hölgyek terén számos nemzetre és három különböző kontinensre terjed, bátran állíthatom, sohasem láttam még arcot, mely ily tisztán árulkodott volna tulajdonosának kifinomult és érzékeny természetéről. Mikor elfoglalta a Holmes által számára felkínált ülőhelyet, nem kerülhette el

figyelmemet, hogy ajkai és kezei alig észrevehetően reszketnek, mintha minden idegszálával belső felindultságát igyekezne leplezni.

– Azért fordultam önhöz, Mr. Holmes – kezdte –, mert ön egy ízben segítséget nyújtott alkalmazóm, Mrs. Cecil Forrester számára egy kisebb házi bonyodalom felgöngyölítésében. Mrs. Forresterre igen mély benyomást tettek az ön képességei.

– Mrs. Cecil Forrester – ismételte Holmes elgondolkodva. – Igen, emlékszem. Csupán kisebb szolgálatot tettem. Az ügy, ha emlékezetem nem csal, meglehetősen egyszerű volt.

– Ő másképp véli. Ám ami az én esetemet illeti, ön aligha fogja ugyanezt állítani. Elképzelni sem tudnék annál különösebb, felfoghatatlanabb helyzetet, mint amelybe akaratomon kívül keveredtem.

Holmes csillogó tekintettel dörzsölte össze a két tenyerét. Székében előredőlve, egy sólyom feszült összpontosításával figyelte vendégét.

– Halljuk hát! – mondta élénk izgalommal.

Ami engem illet, kimondottan feszélyezve éreztem magam.

– Biztosan megbocsátanak – emelkedtem fel a székből.

Legnagyobb meglepetésemre azonban az ifjú hölgy felemelte kesztyűs kezét.

– Ha a barátja volna szíves maradni – mondta –, felbecsülhetetlen szolgálatot tenne nekem.

Visszaereszkedtem a székemre.

– Röviden összefoglalva – folytatta –, történetem a következő. Atyám katonatiszt volt egy Indiában állomásozó ezrednél. Még kisgyermek voltam, amikor hazaküldött. Anyám meghalt, s mivel más rokonom nem volt Angliában, egy igen kellemes nevelőintézetben helyeztek el Edinburgh-ben. Ott is maradtam egészen tizenhét esztendőskoromig. 1878-ban atyám, mint ezredének legidősebb századosa, egyévi eltávozást kapott, és hazatért. Londonból táviratot küldött, hogy biztonságban megérkezett, és arra kért, hogy haladéktalanul keressem fel a Langham Szállodában, ahol megszállt. Az üzenet, amennyire emlékszem, csordultig volt szeretettel és kedvességgel. Londonba érkezvén egyenesen a Langhambe hajtottam, ahol megtudtam, hogy bár Morstan százados valóban ott szállt meg, még az előző éjjel eltávozott valahová, és azóta nem érkezett vissza. Egész nap váraкоztam, de nem jött hír felőle. Aznap este a szállodaigazgató tanácsára értesítettem a rendőrséget, másnap reggel pedig hirdetést adtunk fel az összes újságban. Kutatásunk azonban nem vezetett eredményre, és azóta sem hallottam semmit balsorsú atyám felől mind a mai napig. Szívében reménnyel tért haza Angliába, hogy végre békét leljen, némi megnyugvást, vigaszt, ám ehelyett...

Kezét a torkához kapta, szavai néma zokogásba fúltak.

– Pontosan mikor történt mindez? – kérdezte Holmes, kinyitva jegyzetfüzetét.

– 1878. december 3-án, csaknem tíz esztendővel ezelőtt.

– Mi lett a poggyászával?

– A szállodában maradt. Nem volt benne semmi, ami nyomra vezetett volna. Csak pár ruhane-mű, néhány könyv és elég tetemes mennyiségű emléktárgy az Andamán-szigetokről. Atyám volt az ottani fegyenctelep parancsnoka.

– Volt barátja a városban?

– Tudomásunk szerint csupán egy: Sholto őrnagy, atyám saját ezredéből, a bombayi harmincnégyes gyalogságtól. Az őrnagy valamivel korábban vonult nyugalomba, és azóta Upper Norwoodban él. Természetesen felvettük vele a kapcsolatot, ám ő még arról sem tudott, hogy barátja és volt tisztvársa egyáltalán visszatért Angliába.

– Különös eset – jegyezte meg Holmes.

– Pedig a legkülönösebb részt még nem is említettem. Körülbelül hat évvel ezelőtt, a pontosság kedvéért 1882. május 4-én, egy hirdetés jelent meg a *The Times*-ban, melyben Miss Mary Morstan lakcíme felől tudakozódtak. Azt állították, hogy saját érdekem, hogy a hirdetésre válaszoljak, bár nevet, címet nem mellékeltek a felhíváshoz. Épp nemrég csatlakoztam Mrs. Cecil Forrester családjához mint nevelőnő. Munkaadóm tanácsára közzétettem a

címem a hirdetési rovatban. Még aznap postai csomag érkezett a nevemre: egy apró kartondoboz, mely egy hatalmas, fényesen tündöklő igazgyöngyöt rejtett. Írás nem volt mellette. Azóta minden évben ugyanazon a napon érkezik egy hasonló doboz, benne egy ugyanolyan gyöngyszemmel, de a feladó kilétére semmilyen nyom nem utal. A gyöngyöket megmutattam egy szakértőnek, aki azt állítja, igen ritka és értékes darabokról van szó. Önök is meggyőződhetnek róla, milyen gyönyörűek. – Azzal kinyitott egy lapos dobozkát, és felém nyújtotta a hat legszebb igazgyöngyöt, amit valaha láttam.

– Igen érdekes történet – mondta Holmes. – Van még valami hozzáfűznivalója?

– Igen. Méghozzá egy nagyon is friss esemény. Épp ezért fordultam most önhöz. Ma reggel ezt a levelet kaptam. Talán legjobb, ha személyesen olvassa el.

– Köszönöm – felelte Holmes. – Megkaphatnám a borítékot is? Londoni bélyegző, a postára adás dátuma július 7. Nocsak! Egy ujjlenyomat a sarokban. Valószínűleg a postásé. Kiváló minőségű papír. Hat penny egy csomag. Az emberünk sokat ad az írószereire. Címzés nincs. A szöveg: *„Legyen ma este hét órakor a Lyceum Színház előtt, balról a harmadik oszlopnál. Ha bizalmatlan, hozhat magával két barátot. Önt veszteség érte, és igazságté-*

telt érdemel. Ne értesítse a rendőrséget. Ha megteszi, minden kárba vész. Egy ismeretlen barát.” Nos, ez valóban csinos kis rejtély. Mit szándékozik tenni, Miss Morstan?

– Én is épp ezt szándékoztam kérdezni öntől: mit tegyek?

– Ez esetben természetesen elmegyünk a találkára. Ön, jómagam, és igen, Dr. Watson épp megfelel a céljainknak. A levélíró azt írta, két barátot hozhat. A doktor és én már dolgoztunk együtt korábban is.

– De vajon megteszi? – kérdezte a hölgy mintegy esdeklőn.

– Boldogan – feleltem buzgón. – Büszke leszek, ha bármiben is a szolgálatára lehetek.

– Igazán nagyon kedvesek – válaszolta Miss Morstan. – Mindketten. Visszavonult életet élek, nincsenek barátaim, akikhez fordulhatnék. Megfelel önöknek, ha hatra visszajövök?

– Annál később semmi esetre sem – mondta Holmes. – De lenne még itt valami. Egyezik e levél kézírása a gyöngyös dobozok címzésével?

– Magammal is hoztam őket – felelte Miss Morstan, és fél tucat papírlapot nyújtott barátom felé.

– Ön valóságos mintaügyfél. Kiváló ösztönökkel áldotta meg az ég. Lássuk csak. – Kiteregette a lapokat az asztalra, és néhány röpke pillantással átfutotta őket. – A címzéseknél az illető elváltoz-